List 32. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 9. avgusta 1882.

Obseg: O gospodarstvu v gozdih na Krasu. — Nekaj o ajdi in njenem pridelovanji. (Konec.) — O novi obrtnijski postavi. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — „Kaj bo s Trstom?“ — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O gospodarstvu v gozdih na Krasu.

Spisal . . . er.

Gozdarstvo je sploh, posebno pa na Krasu, velike važnosti. Res je, gozdar mora imeti veliko ljubezen do gozda in vedno na občni blagor misliti, ker, če se pomisli, le malokdaj vživa sad od semena, katerega je sam v zemljo djal, — da se more za njegovo odgojo navdušiti.

Pa iz hvaležnosti do obstoječega gozda, če prevdari, da ima vse od gozda, kar potrebuje, in da so gozdi najlepši kinč vsake dežele in pospešitelji rodovitnosti zemlje, se posamezni bolj navduši za gozd in nekako ponosno ozira na cele, ne še izsekane gozdne dele in v druščini se kaj rad pobaha, da je njegovo premoženje polovico več vredno, kakor sosedovo, čeravno imata enako polja, travnikov itd., ako pa uni nima celega gozda.

In ko išče bogati ženin neveste, poprašal bode najprej pri onem, kateri je na glasu, da dobro z gozdom gospodari, ker ženin vé, da tam bode tudi cesarski zlat domá.

Večinoma imamo na Krasu tako imenovane nizke gozde. To so taki gozdi, kjer so se, če prav pred davnim časom, hoje, bukve in smreke posekale, po enakih prostorih živina pasla, za nov zarod se ni skrbelo in tako vničil visoki gozd.

Iz bukovih, gobrovih in drugih štorov in iz korenin so polagoma mladike pognale in tako so nizki gozdi, kakoršnih je zdaj na Krasu največ, nastali.

Kar se nahaja gozdov v „lozi“, po gričih košanske doline, čez Bistrico in do Famelj, *) vse to je, malo izjemo, visokih bukovih ali hrastovih gozdov, kateri se pa uže nahajajo tudi v siromašnem stanu, nizki gozd. Dalje skoro vsi gozdi vipavskega sodnijskega okraja, izvzemši lepega visokega gozda vasi: Vipava, Št. Vid, Slap, Vodice itd., na Nanosu, so le — nizki gozdi.

Ako pogledamo konečno še v postojnski sodnijski okraj, je tudi tukaj večinoma nizkih gozdov. Le v Javorniku in Nanosu je še nekaj dobrega visokega gozda, večinoma je pa uže tako izsekan, posebno postojnski v Javorniku in št. mihelski na Nanosu, da se bode tudi ta v nizki gozd, in kasneje, ako se tem postojnskim in št. mihelskim gozdnim lubadarjem z vso postavnostjo ne bode zabranilo, v puščavo spremenil!

Vsi ti nizki in visoki gozdi sploh, akoravno se v njih živina ne pase, so pa v silno slabem stanu. Veliko golih prostorov, kateri so s travo in drugim gozdnim plevelom zaraščeni, in novih golosekov z leskovino in bezgom zaraščenim, se nahaja v teh gozdih.

Ako hočemo, da še ti gozdi ne zginejo, treba je umno ž njimi gospodariti, in sicer:

1. Občine, katere imajo skupno gozde, naj gledajo na to, da se ti gozdi pravilno trebijo gozdnega plevela in bolnega drevja. Da se goli prostori zopet z drevjem, v nizkih gozdih s smreko in hojo zasadé. Da se v njih živina ne pase in listje le po takih krajih grabi, kjer se zarod ne pokončuje. Veči ali manjši del gozda na golo posekati je zoper gozdarsko postavo in se ostro kaznuje.

Vse to velja za občine, veljá tudi za posamezne gospodarje in to tembolj, ker je uže 400 gozdnih delov, *) največ posameznih, na golo posekanih.

Nasledki takega neumnega gospodarstva se bodo pač samo nad dotičniki ali njihovimi nasledniki kruto maščevali. — Čujem ugovarjati: Mi bi radi nasadili ali nasejali naše gole prostore v gozdih, pa nimamo niti sadik niti semena. Ako to naročimo iz daljnih krajev, nas veliko stane in se med potom večkrat pokonča. Večkrat se pa primeri, da še za denar ne dobimo. Čitajte toraj naslednje:

2. Hojevino, smrečno, bukovo, hrastovo in drugo seme naj se v jeseni nabira in spomladi goli prostori ž njim posejejo ali posadé.

3. Prehodi svoj del in našel boš na enem kraji gosto nasejanih gozdnih sadik, izkoplji, kar jih je preveč, in posadi gole prostore ž njimi.

4. Za košansko dolino, Bistrico in Senožeče napravi naj eden tamošnjih bogatejih in umnih gospodarjev gozdno drevesnico. Ravno tako za vipavsko dolino, oziroma Nanos, Kovk, Križnogoro itd., kakor tudi za Javornik blizo Postojne.

Dotičnemu gospodarju, kateri bode imel gozdno drevesnico, se bode trud s tem poplačal, da bode imel sam zá-se dosti sadik in druge bode prodajal. Da bodo gospodarji raji tukaj sadike kupovali, kakor v daljnih krajih, je gotovo. Da bodo pa spet rajši goljave nasajali, kakor pa kaznovani bili, je resnično. Komur je

*) Govorim le o okrajnem glavarstvu postojnskem.

*) V logaškem c. kr. okrajnem glavarstvu je uže nad 600 gozdnih delov na golo posekanih.

mar, da se gozdarstvo na Krasu zboljša, naj napravi gozdno drevesnico, sebi in drugim v največo korist.

Imamo pač veliko in izvrstno drevesnico v Ljubljani, iz katere pa sadike le oni dobi, kateri hoče Kras pogozditi. Za pogozdovanje goljav v gozdih se tam sadike le takrat dobé, kedar se ne morejo za pogozdovanje Krasa porabiti, kar se pa redko primeri.

Nekaj o ajdi in njenem pridelovanji.

(Konec.)

Ajda nam služi za zgodnjo (pomladansko) in pa za pozno (poletno) setev.

Kar zadeva pripravljanja njive za ajdovo setev, preorjejo navadni kmetovalci le po enkrat, napredni pa najmanj po dvakrat, kar veljá sosebno za zgodnjo ali pomladansko setev. Pri dvojnem oranji njive za ajdo ni redkokrat pridelek dvakrat, da! tudi celó trikrat tako obilen in bogat, kot bil bi samo pri enkratnem ali enojnem oranji. Za mali trud še enkratnega oranja gotovo obilno in veliko plačilo, na čemer moralo bi tudi vsakemu poljedelcu vse ležeče biti.

Ako ajdo spomladi, ali, kakor pravimo, „zgodaj“ seješ, ji bodeš zeló dobro postregel, če njivo, na katero jo sejati nameravaš, celó trikrat preorješ. Tako njivo preorji: prvikrat v jeseni kolikor moreš globoko, drugikrat spomladi zgodaj, zadnjikrat pa ob setvi.

Se ve da, ako ajdo na strnišče (ozimišče) seješ, ne moreš zá-njo dotične njive več nego en samikrat preorati, da seme prej v zemljo pride in se rast njena preveč v pozno jesen ne zavleče ter da zavoljo tega gledé pridelka oškodovan ne bodeš.

Zemlja za ajdovo setev naj se pripravi in prilično tako priredi, kakor se obdeluje za ječmenovo setev. Po nekaterih krajih Angleške tako prirejajo močno plevelnate njive ter jih obdelajo, kot bi na-nje nameravali ječmen posejati, a vsejejo mesto tega ajdo, ker ječmen v plevelu ne plenja, ajda pa plevel sama popolno in čisto zaduši. Najboljši čas za zgodnjo ajdo sejati je: zadnje dni v mesecu maji in prve dni junija meseca, kar imenujemo zadnjo pomladansko setev, in ta je za kmetovalca tudi gotovo velike koristi. Če se prej pomladi ajda seje, raste bolj krepko, ako se pa pozneje, daje pa obilnejšega pridelka.

Ajda se nikakor ne sme pregosto sejati; semena za setev potrebuje se za celo polovico manj nego za enaki prostor rženega, to pa zato, ker se ajda — sosebno v dobro obdelani in prirejeni zemlji — močno razrašča, in če bi bila pregosta, ne mogla bi kobuljic in izrastkov (vršičev) delati in pravilno razvijati ter obilnega in bogatega pridelka dajati.

Ko je bila ajda enkrat posejana, potem ne zahteva od kmetovalca do časa dozoritve nobene postrežbe in nikakoršnega dela več, ker se pred plevelom sama brani. Ajda cvete neenakomerno, zato pa tudi dalj časa, zarad česar njeno zrnje ravno tako neenakomerno dozoreva. Zavoljo tega moremo pa tudi na enoistem ajdovem vršičku ali kobuljici ob enem uže popolno zrelo, na pol zrelo, zeleno, še le pričeto zrnje in cvetje skupaj opazovati. Zavoljo tega se pa z ajdovo žetvijo ne sme toliko časa čakati, da bi vse zrnje popolnoma dozorelo, ker bi se s tem veliko najboljšega semena otreslo in poizgubilo, ter bi se zdatni pridelek zmanjšal in poljedelec bil bi oškodovan. Zato naj se z ajdovo žetvijo takrat praviloma koristno prične, kedar je večina zrnja dobila temno barvo in ni jedro več mlečno ter se drobiti dá, to je, ko je ajda dobro dozorela.

Po tem takem se vé, da se bode nahajalo med omlačeno ajdo tudi nekoliko lahkega semena, katero med plevami ostane; zavoljo tega se pa te toliko koristneje v moko za oblodvo porabiti morejo.

Po nekaterih krajih ajdo s kosami kosé, jo pusté potem nekoliko dni tako v rdéh ležati, da se deloma osuši, na kar jo v male snopke povežejo, po dva — enega druzemu nasproti — v vrste pokonci postavijo, kar potem pusté po dva do tri tedne na njivi tako stati, da se, če je med tem časom ugodno vreme, popolnoma in dobro posuši, na kar jo iz njive naravnost na pode spravijo in prec omlatijo. Na povedani način more se pa ajda na njivah le ob strajno lepem vremenu dobro sušiti; ob deževji in strajno slabem vremenu bi se s tem nič ne opravilo. — Najbolje more se pa ajda gotovo v kozolcih — rahlo v brane naložena — posušiti; bolje, nego na prostih tleh njive, posuši se tudi razobešena na ostrvi.

Omlati naj se ajda še le potem, ko se je dobro posušila; v snopji naj se nikoli na podih kupoma ne sklada in v takih dalj časa stati ne pušča, ker se njena slama le prav težavno popolnoma posuši, suha pa o vlažnem vremenu rada volhka postane, se potem ogreje in plesnije. Toraj, kar se je na pod dovede, naj se tudi vselej sproti omlati.

Ajda daje prav dobro in tečno moko za žgance, štruklje, za primeso med kruh, in tako zvane „krape“, kateri so po nekaterih krajih na Gorenjskem kot krepka jed za težake v navadi itd.

Le škoda je, da se za to prekoristno poljsko rastlino po nekaterih krajih mile domovine poljedelci še celó nič ne brigajo. Mali trud za njeno oskrbovanje bi jim z obilnim pridelkom prav dobro in hvaležno povračala, ter bi jim marsikak goldinar, ker ga za turšico ali pa tudi drugo žito v živež leto za letom izdajati morajo, za druge vsakdanje potrebe v žepu prihranila.

M. Rant, národni učitelj.

O novi obrtnijski postavi.

(Dalje.)

Pri novi postavi se je videlo, da je treba obligatorične zadruge obdržati. To se je tudi zgodilo, se ve da s silnim trudom, ker je manjšina na vso moč zagovarjala svobodne zadruge. Toda obrtnijstvo potrebuje trdnega reda, da bode moglo napredovati, potrebuje vsestranske vredbe, in te zamorejo dati le obligatorične obrtnijske zadruge. Le na ta način bode mogoče dobiti pravo zastopništvo obrtnijskega stanu, kateri ima pri dosedanjih kupčijskih zbornicah jako malo zavetja, ker večina kupčijskega oddelka večidel gleda na svoje koristi, ki so koristim obrtnijskim dostikrat ravno nasprotne. Ko bodo obligatorične zadruge osnovane, se bode samo po sebi pokazalo, da se morajo obrtnijske kamore ločiti od kupčijskih in osnovati same zá-se. In ker ustava kupčijskim in obrtnijskim kamoram dovoljuje lastne zastopnike v deželnih in državnem zboru, bode obrtnijski stan vsaj zares v teh dveh postavodajalnih zborih imel svoje zaupne može. Tako bodo toraj obligatorične zadruge za obrtnijski stan najboljša volilna premenba, ki si jo zamorejo misliti, ker ne bodo prišli nikdar v nevarnost, da bi zarad drugih volilcev njihovi kandidatje ostali na cedilu.

Da morejo pa obrtnijske zadruge delovati na korist obrtnijstvu, imeti morajo poleg svojih dolžnosti tudi svoje pravice. V novi postavi se jim je takih pravic mnogo pripoznalo.

Govoriti imajo med drugim:

Pri razsodbah o obrtnijskih podvzetjih (§. 1.), pri dokazih, da je kdo zmožen za samostojno rokodelsko

obrtnijstvo (§. 24), pri določevanji obsežka in uživanja obrtnijskih pravic (§. 36) in maksimalnih tarifov (§. 49) njim pripada vravnava razmer med mojstri in pomočniki, kakor tudi razmer rokodelskih učencev, določevanje učnih in pomočniških let, potrebnih poskušenj, potrjevanje spričeval itd.; dalje smejo napraviti zaloge ali skladišča potrebnega blaga in ga prodajati svojim družbenikom, vstanovljati posojilnice in prodajalnice za zadružne izdelke itd., prepire med mojstri in pomočniki reševati po razsodiščih ali prostovoljnih sodnijah (§. 114) itd.

Druga glavna zahteva obrtnikov je bila, da mora vsakdo na postavno določeni način dokazati, da se je rokodelstva izučil in ga kot pomočnik več let izvrševal, ako ga hoče pričeti na svojo roko. Taka zmožnost se tirja od odvetnikov, uradnikov, duhovnikov, vojakov itd., samo obrtnik je smel dozdaj vsakdo postati, dasiravno je bil za obrtnijstvo morda tolikanj sposoben, kakor zajec za boben. Pa tej določbi je delala manjšina še veče zapreke, kakor obligatoričnim zadrugam, ki jih je sprejela, ker so bile določene uže v dosedanji postavi in jih je vlada odločno zagovarjala. Pri tem vprašanji pa vlada ni hotela reči ne bev ne mev, in manjšina se je menda zopet zbala za svoje zveste privržence, ter si je na vso moč prizadevala ohraniti dosedanjo obrtnijsko svobodo. Ko se je reč razpravljala v pododseku, propal je moj nasvet in sprejeta je bila določba, da je tak dokaz nemogoč, dasiravno sem se ponudil v prihodnji seji staviti o tem natančne predloge. Po razrešitvi pododsekov je večina skupnega odseka ta sklep k sreči zavrgla v §. 24., da mora vsakdo, ki hoče pričeti samostojno rokodelstvo, s spričevalom dokazati, da se ga je učil, in ga kot pomočnik tudi več let izvrševal. In da bi mojstri takih spričeval ne mogli dajati za dober denar, določeno je, da morajo biti dotična spričevala podpisana tudi od zadruškega predsednika in občinskega predstojnika tistega kraja, v katerem biva mojster. To je jako previdno in prevara je skoraj nemogoča, ker ne moremo misliti, da bi se dala z mojstrom podkupiti tudi zadruški načelnik in občinski predstojnik.

Nedavno je bil obrtnijski shod v Brnu na Moravskem, in poslanec Löblich je pri tej priliki izrekel, da četrta točka §. 24. to zahtevo nekako zopet uničuje, ker določuje, da učensko spričevalo nadomestuje tudi spričevalo obrtnijskih ali strokovnjaških šol. Pa ta strah se mi ne zdi opravičen; ker določeno je v postavi, da imajo to veljavo samo spričevala takih šol, v katerih so imeli učenci poleg teoretičnega poduka tudi priliko, se obrtnijstva praktično izučiti. Razen tega se bode po mojem mnenji tudi pri njih zahtevalo spričevalo, da je dotično obrtnijstvo kot pomočnik tudi dejansko izvrševal.

Tako si je toraj odsekova večina prizadevala vsaj v glavnih rečéh, kolikor mogoče vstreči željam in zahtevam obrtnikov. V mnogih drugih zadevah, ki so se povdarjale pri obrtnijskih shodih in raznih peticijah državnega zbora, pa so ji bile zvezane roke, ker z njimi obrtnijska postava nima nič opraviti, ampak jih vravnavajo posebne postave, katere bode treba premeniti, ako se hočejo izpolniti želje obrtnikov. Tako na pr. posebna postava vreduje zaznamovanje obrtnijskih izdelkov in havzirsko pravico, pri kateri premembi bode treba celó porazumljenja z ogersko vlado. Enaka je s colninsko postavo, ki ima braniti domače izdelke vnanje konkurence z davkarskimi postavami in z delom po kaznilnicah in posilnih delavnicah. Pa večina državnega zbora in obrtnijskega odseka si je tudi te reči vzela k srcu in po svoji moči skušala vstreči željam obrtnikov. Kolikor je mogla, sprejela je potrebne določbe v postavo, kakor na pr. gledé zaznamovanja izdelkov v §. 43., n naslednjih, gledé pomožnih in bolniških blagajnic v §§. 114 in 121. Drugim zahtevam je zopet vstregla s posebnimi postavami, kakor na pr. s colninsko postavo in s postavo o volilni premembi, v kateri se je volilna pravica pripoznala vsaj njim, ki plačujejo po 5 gold. direktnega davka. Za splošno volilno pravico, ki jo obrtniki močno zahtevajo, so pa razmere tako neugodne, ne sicer pri nas, ampak v drugih deželah, na pr. na Gališkem, da se ná-njo sedaj pač še ne more misliti. Gledé drugih zahtev pa je vsaj v posebnih resolucijah vladi priporočila, da naj se po mogočosti ozira na želje obrtnikov. Tako na pr. ji priporoča 8. resolucija pri ponovitvi colne zveze z Ogersko gledati na to, kako bi se dalo havziranje primerno sedanjim razmeram predrugačiti. Gledé popotnih razprodaj se vladi v 9. resoluciji priporoča, da naj domače obrtnike pred takimi razprodajami varuje s tem, da bode strogo izvrševala določbe o nakladanji primernega davka, in 10. resolucija vladi na srce poklada, da naj pomožne in bolniške blagajnice, zadruške prodajalnice in skladnice kolikor mogoče oprosti davka.

(Konec prihodnjič.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Prostor, kjer so stale mamertinske ječe, namreč v neposrednji bližini glavnega sodišča rimljanskega, kaže dovolj očitno, da so v nje zapirali najglasovitejše prestopnike njihove postave. Bili ste ječi dve in to pod zemljo, ena pod drugo; pobožnost kristijanska poznejših časov pak ji je spremenila v cerkvici, na površje pa postavila še eno, tako, da stojijo tri ena nad drugo. Zgornja je zeló nizka, vendar prijetna. Iz nje se gre v spodnjo po stopnicah, kakor v klet. Tukaj je altar, katerega zavoljo slabe osvečave nisem mogel bolj natančno pogledati; menim pa, da predstavlja sv. apostola Petra in Pavla v ječi. Uže ta nekdanja ječa bila je strahovit kraj, ker ni imela nič oken, razen če je od površja obokovega dohajala kaka pičla svitloba v njo.

Še strahovitejša pa je bila spodnja. Vidi se še zdaj v sredi oboka okrogla luknja, skoz katero so nesrečne jetnike spuščali v pravi živi grob brez dnevne svitlobe in čistega zraka. Zdaj se pride v spodnjo, nekdaj ječo, zdaj cerkvico, po moderniziranih stopnicah. Kazal se nam je vrh teh stopnic kamen z všibnjenim mestom, kamor je nek sv. Peter naslanjal svojo glavo. Groza, strah, otožnost in sočutje posili človeka, ko pride v spodnjo, komaj dober seženj visoko ječo. In v tej bila sta prvaka aposteljnov zaprta! Poleg nizkega altarca stoji ob levi strani pri zidu kamniti steber z debelimi železnimi róči, na katere so jetnike priklepali. Kjer stojí altar, ondi je nek sv. Pavel podučeval dva jetničarja in okoli 40 jetnikov v sv. veri, in ker ni bilo vode, da bi jih bil krstil, storil je Bog na prošnjo sv. Petra čudež, da je izvirati začel iz zemlje hladen virček, s čegar vodo so bili vsi krščeni. V poveličanje Božje vsemogočnosti daje ta virček še zdaj hladno vodo, katera nek tudi o največi suši nikoli ne vsahne. Hvala Bogu! tudi mi smo se okrepčali z njo, ker se vsakemu obiskovalcu piti ponudi.

V to strahovito ječo, ali bolj prav reči: v ta živi grob zapirali so, kakor sem uže zgoraj omenil, najbolj glasovite jetnike; in še se kaže v skalnato steno vdolbljeno mesto, kjer so bili zloglasni puntar Katilina in

njegovi sodrugi pritisnjeni ob steno in zadavljeni z vrvijo.

V steni altarcu nasprotni nahajajo se velike, močne, železne duri. Odtod so bila napeljana podzemeljska pota v druge mestne ječe, kamor so trinogi uboge jetnike vlačili in to tako, da na kako reš tev razun posebne pomoči Božje ni bilo misliti nikomur, kdor je bil pokopan v ta živi grob. In v tej ječi sta bila zaprta državna prvaka apostolov dolgih devet mesecev; od tod sta bila peljana tudi v smrt. V tihih zdihih sem priporočal na tem žalnem kraji njuni mogočni prošnji sebe in vse moje velike potrebe, dušne in telesne; pa tudi vse moje ljube, žive in mrtve.

Vračajočim se iz teh podzemeljskih nekdanjih ječ dajal nam je pri vhodu sedeči vratar slike vječenih sv. Petra in Pavla v dar, za kar smo mu dajali povoljno denarno vračilo. (Menim, da se je podelitev teh slik opirala na praznik sv. Pavla, ki se obhaja, kakor je znano, 30. dan rožnika. Pospremil sem bil namreč enkrat še poznej nekatere slovenske soromarje na ta sveti kraj; razkazalo se nam je radovoljno vse, a slike ni dobil nihče v dar.)

Podajmo se v duhu zdaj še naprej po razvalinah najodličnejših krajev starega Rima. Tik slavoloka Maksima Severa, pod katerim je peljal pot na stari kapitol, pelje viadukt čez razvaline starega „Foro Romano". Konec viadukta se zasuče cesta k levi. Nadaljevaje svoj pot po njej ima obiskovalec k levi roki še vedno ostanke zgoraj omenjenega „Foro Romano"; k desni pa se vzdiguje grič, na katerem je stala palača starodavnih rimskih vladarjev. Od le-tod tedaj so šla povelja na ves Rimljanom podjarmljeni svet; tu stolovali so grozoviti preganjalci Kristusove vere in njenih spoznovalcev; tu so si Nero, Dioklecijan itd. umišljevali strašanske muke, s katerimi bi zatirali in udušili kristijane in njihovo vero. In kaj je ostalo od vsega tega? Razvalinski grič, kjer le s težavo in velikim trudom zasleduje lopata onim prostorom in dvoranam, koder se je napihoval in šopiril ponos mogočnih vladarjev. Tudi razvaline drugih slovečih starodavnih zgradeb, tempeljev itd. izkopujejo se tu na okrog in okrog; in kakor sem uže zadnjič omenil, vse to močno spominja na ostanke mest Herkulana in Pompejev, po ognjeni gori Vezuvu zasutih.

Naprej gredé postane cesta nekoliko napeta in pelje pod slavolokom cesarja Tita. Kakor je znano, je on zmagal uporne Jude in postal spolnovalec Kristusovega prerokovanja s tem, da je razdjal Jeruzalem. V ta spomin postavljen mu je bil ta velikanski slavolok, ki je videti tako trden, da bi utegnil stati do konca sveta. Kakor se sploh pripoveduje, Jude še zdaj nek ta slavolok tako zbada v oči, da nihče izmed njih noče iti ali pa se voziti pod njim. Na pr. vštric Titovega slavoloka, nekoliko vkraj k levi od ceste, stoji na razvalinah dveh paganskih tempeljnov cerkev sv. Frančiške Romanske. (Obiskal in ogledal sem jo bil o drugi priliki.) Na tem mestu je nek hotel o času cesarja Nerona čarovnik Simon vpričo njega, sv. apostolov Petra in Pavla in velike množice ljudstva čudež Jezusovega Vnebohoda posnemati. Uže se je bil povzdignil čarovnik od tal; toda na gorečo molitev sv. apostolov, naj bi Bog zabranil to grdo goljufijo, cepnil je Simon na tla in se ubil. V tej cerkvi, ki je stara uže okoli tisoč let, leži pod glavnim altarjem truplo sv. Frančiške Romanske.

Kmalu naprej od Titovega slavoloka se spusti cesta zopet polagoma navzdol, in dva nova predmeta stopila sta mi pred oči: slavolok prvega krščanskega cesarja Konštantina in ogromne razvaline Koloseja. Kar zadene vse tri omenjene slavoloke (Sept. Severovega, Titovega in Konštantinovega), naj bo povedano, da so sestavljeni iz velikanskih kosov rezanega marmeljna, ozališani z napolzvišanimi (basrelief) kipi, predstavljajoči razne dogodbe vojská, zmag, slavnih činov itd., zarad katerih so se postavili zmagovalcem slavoloki. Z neko posebno umetnostjo so morali družiti pri teh stavbah kamen kamenu, da se po tolikih preteklih stoletjih tako trdovratno ustavljajo zobu časa. To se vidi zlasti pri slavoloku Konštantinovem, ki je jako dobro ohranjen.

Enaka trdnost občudovati je tudi pri Koloseju, ki se v ogromni velikosti dviguje prec naprej tje k levi roki. Stopiva, dragi bralec, v duhu tje v njegove znotranje prostore, da vidiva, kaj nama kaže osredje te starodavno, začrnelo-rujave razvaline.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

„Kaj bo s Trstom?"

vprašale so „Novice" v predzadnjem listu na str. 238. ter so sklepale dotični članek s prepričanjem, da bodo predstoječe svečanosti še dosti prilike dale spregovoriti katero: kaj bo s Trstom! — In res, le prehitro se je vresničilo naše prerokovanje ali bolj prav rečeno, naša sodba o tem, kar v Trstu prav naravno dozoruje. Da, res imamo zabiležiti dve dogodbi, kateri nam podajate uže popolnem dozorjen sad dosedanjega vladanja v Trstu. Preteklo nedeljo teden imelo je biti slovesno blagoslovljenje zastave novega laškega domoljubnega, delavskega društva, pa eno uro pred svečanostjo odtrgali in vkradli so Lahoni zastavo; preteklo sredo 2. dne t. m. zvečer pa je vrgel lahon petardo (bombo) med veterane, ki so šli po véliki tržaški cesti „korso" z bakljado slavit nadvojvodo Karola Ludovika, in bil je vsled tega koj usmrten mlad 14letni Angelo Forti, več oseb pa težko in lahko ranjenih.

Oba ta čina tržaških lahonov kažeta, da „irredentovci" dobro napredujejo, ker prestopili so od pasivne k aktivni, dejanski upornosti zoper avstrijsko-patrijotične svečanosti, katere zdaj praznujejo zvesti Tržačani. Lahonom tedaj ne zadostuje ogibati se samim vdeležavanja svečanosti, oni hočejo zabraniti to tudi drugim, da bi se potem ne smelo „krivo" soditi, da je tržaško prebivalstvo druzega mnenja, kakor njegov lahonski zastop.

In kakošna sredstva so si uže Lahoni izbrali zdaj! Abrucarska sredstva, tolovaji v Abrucih in tolovaji v Trstu ljubijo enako orožje, bodalo ali petardo, napadajo svoje žrtve enako zavratno. V laški zgodovini zadnjih 30 let so bodala in petarde postale nekako zgodovinsko-narodna orožja, katera so noveji čas začeli še le posnemati nihilisti različnih dežel.

Tako daleč tedaj je moralo priti s Trstom, z „najzvestejšim mostom", da se prav po 20letni sistemi gojena, Slovencem za gospodarja postavljena stranka predrzne vsem zvestim Avstrijanom v obraz biti, Avstrijanom, od katerih velikanske podpore zahtevati in prejemati se ne sramuje! Vso Avstrijo, reči smemo, vso Evropo, prešinila je rudečica jeze, vsakemu poštenjaku zavrela je kri, ko je čul to najnovejo lahonsko predrznost; in, hvala Bogu! smemo reči, tudi vse zveste Tržačane, v prvi vrsti slovenske okoličane prešinila so enaka čutila, tudi njim je kri zavrela in iz vsega, kar se je godilo po osodepolni bakljadi pretekle srede, vidimo, da državi zvesta večina tržaškega mesta in okolice noče več služiti pod lahonskim jarmom, da se ga hoče za zmiraj otresti, ne gledé na predolgo časa merodajne migljeje in naredbe tistih, ki so vse zakrivili,

kar zdaj v Trstu zorí. Nikdo sicer ne odobrava, kar se protipostavnega godí, toda nagibi k patriotičnim demonstracijam in krogi, zoper katere so se obračale, pričajo nam, da zvesti Tržačani dobro poznajo zatišja Lahonov; te dogodbe so nam pa tudi poroštvo, da Trst še ni zgubljen, da Trst ostane naš, in osebno zanimanje cesarjevo za tržaške dogodbe nam je poroštvo za to, da bo prav kmalu odklenkalo dosedanji tamošnji sistemi in vsemu, kar jo je držalo. Upamo, da je pred tednom dni vržena petarda dosti glasno govorila tistim, ki do zdaj niso hoteli slišati!

Naši dopisi.

Z Gorice 7. avg. — Ker so ravno zdaj pasji dnevi za pse in „irredento", začnem tudi jaz svoj dopis z vremenom. Zadnjih 10 dni imamo tukaj tako vročino, da, ako ostane še ta teden tako, bode vse popolnem zgorelo. Prva turšica nam je zeló obilen pridelek pred 14 dnevi obetala, a danes se je uže na pol posušila, ravno tako je tudi s činkvantinom; grozdje, namesto da se lepo debelí in zorí, se je počelo sušiti, in ako ne dobimo prav v kratkem dežja, bode šlo vse lepo upanje vsaj na srednjo vinsko letino po vodi. V goriški okolici in na dolnjem Krasu uže tri tedne ni bilo dežja, kar je za tako plitvo in zraven zeló peščeno zemljo preveč. Po tominskih hribih je ravno narobe, ker gore imajo toliko dežja, da ljudje ne morejo sena sušiti itd.

Da laška hidra v Trstu zopet glavo visoko vzdiguje, Vam je zadostno iz časnikov znano, zavoljo tega tukaj opustim njo.

Dne 3. avgusta se je odprl historični muzej v stari Akvileji, kjer je bil tudi navzoč gospod nadvojvoda Karol Ludovik, grof Koronini, namestnik Depretis in mnogo druge gospode, kakor tudi prostega ljudstva.

Gosp. nadvojvoda je potem prenočil v Monasteri, lepem posestvu goriškega Ritterja. V petek 4. t. m. pa je prišel s svojim spremstvom ob ½ 12. uri v Gorico, ter je odsel v gostilni „pri pošti", kjer ga je tudi z mnogo druge gospode gosp. nadškof Gollmayr pričakal. Za časa vožnje iz bližnje Podgore do gostilne streljali so iz kanonov na gradu; mesto je bilo še prilično z zastavami okinčano, razun prijateljev naših nemškutarjev hiše ne. Po kosilu je obiskal nadvojvoda grob svojega učitelja, ranjcega grofa Koroninija v sv. Petru, potem pa grofa Koroninija v njegovem stanovanji. Sv. Peter je bil jako zalo okinčan in je ljudstvo gosp. nadvojvoda zeló častno sprejelo. Zeló napačno je bilo ljudstvo zapeljano, po čem? tega jaz ne vem, da ga je pozdravljajo s samim „evviva" namesto z „živijo" in to tako, da bi bil človek skoro mislil, da smo v kaki vasi v „Abruzzah". Sram Vas bodi Št. Peterci! Da so pa vasi okolo Gorice italijanskega duha več ali manj navzete, so krive nesrečne Ritterjeve tovornice v Hraščah, ker vsi Ritterji z vsemi uradniki so vse rajše, kakor prijazni našemu narodu, še manje pa, da bi se kateri naučil slovensko pošteno govoriti, čeravno vsi od poštenih slovenskih žuljev živé. Sploh so Vam Ritterji največi skriti sovražniki Slovencev na Goriškem in meni je skoro ljubša „irredenta", ker ona vsaj odkritosrčno govori, kaj da hoče imeti, kar pa ti tajni rovarji zakrivajo, itd.

Ob 7. uri se je gospod nadvojvoda zopet odpeljal na Dunaj. Na kolodvoru se je zbralo prilično veliko ljudstva, da skaže čast in udanost najvišemu prestolu. Pri spremstvu gosp. nadvojvode so bili videti Italijani in Nemci, samo nobenega Slovenca nisem videl, ker Slovencu laško-nemška gospoda pri tacih in enacih prilikah ne dá pristopa, da taki gospodje ne izvedó resnice, kako da prav za prav narod misli.

Pri velikem obedu pri „pošti" so bili Slovenci tudi popolnem izključeni, kar je zopet krivično, pa kjer je gosp. Depretis, tam za „ščavo" ni mesta. Ta mož Depretis je tudi z Ritterji v žlahti. Ravno zdaj je leto dni, kar je na svojem potovanji po Istri le blaženi jezik „irredente" povsod priporočeval in po tominskih hribih pa le vse „hochdeutsch".

Meni je za ljudi po bombi vnesrečene v Trstu zeló žal razun za enega, in ta je Dorn, urednik zloglasne „Triesterice", ker ta človek je grdil, kjer je mogel, Slovence, „irredento" pa branil in zdaj mu dá rano ravno „irredenta". To je gotovo kazen božja!

Iz Trsta 5. avg. — Uže zadnje dni preteklega meseca videti je bilo nenavadno živo gibanje pri nas in to je rastlo od dne do dne ter vrhunec svoj doseglo z odtvorjenjem naše razstave. O tem podam vam tukaj nekaj črtic: Pokrovitelj razstave, cesarjev brat nadvojvoda Karol Ludovik, pripeljal se je 1. dne t. m. zjutraj koj po 8. uri s hitrim nagličem ter so ga sprejeli na kolodvoru c. k. namestnik, škof, drugi viši uradniki, mestni župan z mestnim zastopom, predsednik kupčijske zbornice itd. — Pred kolodvorom pa so čakala različna domoljubna društva in velika množica okoličanov, kateri so nadvojvodo sprejeli z živahnimi živio-klici. S kolodvora peljal se je nadvojvoda v namestniško palačo, kjer so mu bile predstavljene najodličnejše osebe, potem je vzel nekaj zajutrka; ob 10. uri pa se odpelje spremljan z velikim spremstvom, med tem nadvojvoda Salvator in Štefan, v razstavo, kjer so ga pred cesarskim pavilonom pričakovali različni zastopi, uradniki in častniki, ter vabljeni gostje v praznični obleki, drug takrat še ni smel v razstavo.

Ob 11. uri stopi nadvojvoda na balkon cesarskega balkona, kjer ga pozdravi predsednik razstave v laškem govoru spominjaje se posebno Habsburžanov, vednih pokroviteljev in prijateljev Trsta, potem se zahvali za milost, katero je skazal nadvojvoda Trstu s tem, da je prevzel pokroviteljstvo razstave, priporoča potem dinastiji to prvo trgovsko mesto ter sklepa z živioklicem na cesarja in nadvojvodo pokrovitelja razstave.

Nadvojvoda Karol Ludovik odgovarja ter izrazuje veselje, da je razstava sad duševnega in materijalnega napredka, združena s slavnostjo 500letnice, odkar je Trst prišel pod vladarstvo njegove dinastije ter izreka, po voščilu, da bi Trst po tej razstavi še bolj napredoval, da je razstava odprta.

Po tem pričelo se je streljanje z grada dol in z vojnih bark, navzoči gostje in ljudstvo pa skoraj ni hotelo prenehati z „živijo"-, „hoch"-, „evviva"- in „elien"-klici.

Obiskal je po tem nadvojvoda najprej drugi, največi oddelek razstave, potem ogersko čardo, dalje železni pavilon, potem se je vrnil v cesarski pavilon, povsod, se ve da, iz novega pozdravljan.

Ob ½ 2. podal se je nadvojvoda v akvarij, potem v hrvatski pavilon, pred tem pričakovala ga je velika deputacija, na čelu ji predsednik hrvatske trgovske zbornice gosp. Grahor, ki je nadvojvodo pozdravil najprej nemško, potem hrvatsko.

Vsi navzoči bili so zeló zadovoljni s hrvatsko razstavo, posebno zanimal se je za-njo nadvojvoda Štefan, ki gladko govori hrvatsko.

Nadalje ogledali so zeló zanimivi pomorski ter bosensko-hercegovinski oddelek. Krog 4. ure podal se je nadvojvoda s spremstvom na barko „Pelagos" ter se odpeljali v namestniško palačo, kjer je nadvojvoda do 5. ure sprejemal različne deputacije, potem je bilo kosilo za 40 oseb. Na večer bila je razsvitljava v raz-

stavi na bližnjih hišah in na barkah; morje je bilo čarobno razsvitljeno od velikanskih ognjemetov; pravijo, da takega še ni bilo nikjer videti.

Iz Ptuja 7. avg. (*Vabilo k veselici*), katero priredijo mariborski abiturijenti v prostorih „Narodnega doma“ dne 13. avgusta. — Začetek ob 8. uri zvečer. Vspored: 1. „Dijaška“, zbor — J. Grbić. 2. Govor. 3. Ouvertura k operi „Freischütz“ — C. M. pl. Weber, igrate na glasoviru gospodični Čučkovi. 4. „Pri oknu sva molčé slonela“, čveterospev, pojó čitalnični pevci — A. Hajdrih. 5. „Slovanski brod“, zbor — A. Leban. 6. „Sirota“, zbor z bariton-solom — A. Hajdrih. 7. a) „Spoved“, zbor — K. Mašek. b) „Lahko noč“, čveterospev — J. Kocijančič. 8. „Na straži“ — Dr. G. Ipavic, zbor z bariton-solom, pojó čitalnični pevci in dijaki. — Ples.

Prem 24. junija.*) (*Kmetijsko predavanje in še marsikaj druzega.*) Preteklo nedeljo dne 18. maja imel je tukaj na Premu deželni popotni učitelj kmetijstva, vrli gosp. Ernest Kramar, kmetijsko predavanje. Dasiravno bile so ta dan v bližnji okolici razne cerkvene slovesnosti, v Knežaku sv. misijon, v Podstenjah in na Ostrožnembrdu pa cerkveni shod, katerih se je tudi od tod veliko število ljudstva vdeležilo, bil je vendar pri vsem tem tudi naš kmetijski shod prav dobro, obilnoštevilno obiskan in zastopan; vseh vdeležencev bilo je do nad 200 ljudi. Razun domačih, za napredek vnetih in ukaželjnih gospodarjev opazovali smo med vdeleženci kmetskega shoda radostnim srcem tudi več zunanjih p. n. gospodov in naprednih posestnikov. Naj mi bode dovoljeno, drugim v posnemo tukaj njihova imena navesti. Ti-le so: gosp. Juraj Štrucelj, c. kr. okrajni sodnik; Aleksander Ličan, trgovec, župan, posestnik in obrtnik; Ivan Tomšič, oče, obrtnik in posestnik; Ivan Tomšič, sin prvega; Josip Valenčič, c. kr. poštar in posestnik; Josip Špilar, posestnik in oštir, — vsi iz ilirske Bistrice; Jakob Ferjančič, duh. pomočnik; Martin Zarnik, nadučitelj; Ivan Okorn, učitelj, — vsi iz Trnovega; E. Vilhar z gospó, veliki posestnik na Kalcu; Alojzij Domicelj, c. kr. poštar, trgovec in posestnik iz Zagorja; J. Šabec, trgovec in šmiheljski župan od sv. Petra; Hrabroslav Legat, učitelj v Košani; Leopold Dekleva, posestnik in obrtnik ter vrhovni župan košanskih občin; J. Dekleva, sin iz Buj; Matija Ambrožič, Jakob Valenčič in Pavle Renko, posestniki in obrtniki iz Reke dola.

Vsem tem gospodom naj bode s tem iskrena in srčna zahvala za nam izkazano čast in spodbudni izgled tukaj izrečena in zabilježena.

Ker je bila vdeležba za tukajšnji kraj res velika in obilna, se ni moglo pod streho zborovati, nego na prostem, namreč na prav pripravnem prostoru v prijetni senci sadnega drevja na zeleni trati tukajšnje stare grajščine, kar bilo je res vse skupaj prav naravno, zanimivo in za opazovalca mikavno.

Okolo $^3/_4$ na 4. uro popoludne prične zborovanje — oziroma predavanje — vrli popotni učitelj g. E. Kramar s prijaznim pozdravom vdeležencem ter izreka radost in veselje nad tako obilno vdeležbo, ker s tem so najbolj pokazali, da so za napredek in zboljšanje kmetijstva resnično zavzeti. Da je bil ta shod tako mnogobrojno obiskan, gre v prvi vrsti zasluga tukajšnjemu visokoč. gosp. župniku Antonu Žgurju, kateri je z navdušeno besedo bil osem dni prej ljudi domače fare k temu spodbudil, kakor tudi gospodom županom tukajšnje fare, kateri so ta shod ljudem še posebej po hišah bili naznanili in jim prigovarjali, se ga obilno vdeležiti.

*) Prav lepa hvala za mično obširno poročilo, katero smo Vam naznanili uže zgubljeno; k sreči se je vendar našlo. Vredništvo.

Vsem tem za trud in prizadevanje, a zunanjim gg. vdeležencem pa za čast in spodbudni izgled izreče g. Kramar v kratkih besedah najtoplejšo in preiskreno zahvalo. Na to pojasni on na kratko svrho in namen enacih kmetijskih shodov, kakoršni so v drugih, gledé racijonalnega napredka v kmetijstvu naprednih krajih in deželah uže zdavno v navadi in so zeló važni, ker k pravemu razvoju in napredku veliko pripomorejo.

Ko je bil s takim primernim vvodom pri kraji, prične pretresovati nekatere posamezne stroke kmetijstva prav po domače, popularno in lahko umljivo. Najprvo omenil bil je nekoliko o sadjereji, katera je pa pozneje še enkrat med razgovorom na vrsto prišla.

Gledé te opazil je, da je tukaj dobra, ker se vsak pripravni prostorček s sadnim drevjem nasadi, kar se pa po drugih krajih mile domovine le prepogosto pogreša. Vendar je pa pri svojem dvodnevnem opazovanji tukajšnjih krajnih in kmetijskih razmer tudi pri sadjereji še nekoliko napak zapazil, radi katerih se ta še tako ne rentira, kot bi se mogla, katere naj bi se pa popolnoma odpravile. Te napake so: pregosti nasad na stalnem mestu, premalo in prepovršno snaženje drevja in pa popolno opuščanje gnojenja tistemu. Ilustriral je potem na kratko omenjenih napak slabe nasledke ter pokazal, kako bi se dale najlože in izdatno odpraviti.

Potem se prične razprava o domači živinoreji. Gledé te pravi g. Kramar, da se more in dá tukaj še precéj koristnega izvršiti ter kraju primerno pri vsej pomanjkljivosti sedaj obstoječih glavnih pogojev živinoreje — tudi izdatno in koristno napredovati. Najprej govori o hlevih, kakošni ne smejo in kakošni pa morajo biti, da bodo živini primerna in zdrava stanovanja. Kar je za človeka dosti prostorno, čisto, visoko in snažno ter suho stanovanje, to je živini pravilni in dobro napravljeni hlev. Ako se pa v hlevu kmetijam primerno število goved imeti hoče, mora biti tudi zadosti dobre in zdrave krme, kakoršne se pa tukaj na brežinastih travnikih gotovo v primerni meri pridelovati ne more, ker je v tak namen dotični prostor sploh na vse strani premalo obsežen, na katerem se za goveda sladko senó prideljuje. Temu bi se dalo pa s tem precéj dobro v okom priti, da se bolj oddaljene njive, katerih obdelovanje za poljske pridelke posestnikom skoraj več stroškov kot dohodkov prizadeva, z deteljo lucerno obsejejo, katera, o pravem času pokošena, daje prav dobro svežo in tudi suho govejo krmo, a to pa v obilni meri, ker se dá v tem po podnebji ugodnem kraji na leto po večkrat nego drugod, kositi. Nekatere mlake ob vodi, katere dajo sedaj kislo travo za konjsko seno, dale bi se z malimi stroški osušiti in v travnike, ki bi dajali sladko travo, za govejo krmo spremeniti. Tu je treba le po legi in mokroti primerno število zadosta globokih jarkov proti glavnemu odtoku napraviti, pa bi se nepotrebna voda poizgubila. Ti jarki bili naj bi z debelim kamenjem zadelani in pokriti, da se tako nobena ped zemlje brezkoristno ne zgubi. Tudi kislo konjsko seno se dá dobro za govejo krmo s tem prirediti, da se z razno žitno slamo pomešano skupaj v rezanico poreže, potem popari in nekoliko sè slano vodo poškropi, kar daje živini tečno in redilno hrano, katero prav rada jé, a se po nji tudi dobro redi.

(Konec prih.)

Iz Bevk 7. avg. — Veselje, kakoršno je le redkokrat kje, bilo je v nedeljo 30. u. m. pri nas. Prečastiti gospod župnik so nam uže nekaj dni prej naznanili, da se bode obhajal na dan spomina cerkvenega posvečenja tudi spomin stoletnice ustanovitve duhovnije v Bevkah. Minulo je s pretečenim mesecem sto let, kar so bili pregnani iz Bistre po cesarji Jožefu II. menihi, kateri so potem podarili naši soseski zlat kelih in zlato mon-

štranco. Od tistega časa tedaj, ker so naši predniki takrat précej duhovna dobili, se uže sto let v tej h ši božji, katera je pred letom dni bila v zaslugo našim vaščanom in posebno v zaslugo čast. gospodu župniku dobro popravljena in pobarvana, dan za dnevom služba božja opravlja.

Hoteli smo se toraj z duhom in telesom spominjati istega veselega dneva, ko so naši gotovo marljivi predniki dosegli to čast in veselje, prvikrat v domači svoji cerkvi pri daritvi sv. maše pričujočim biti.

Uže na vse zgodaj omenjenega dne naznanjalo je streljanje z možnarji vsi okolici, da se ima v tej vasi kaj posebnega obhajati. Iz cerkvenega zvonika so plapolale zastave, radost in veselje vaščanov naznanjajoče. Pa kaj še? Ne le, da je bila cerkev znotraj nenavadno lepo okinčana, uže pri vhodu vzdigovala sta se ponosno dva majčka, olepšana z mnogimi zastavami in z lepo zelenim venčkom preprežena, v sredi tabla z napisom: „V spomin stoletnice ustanovitve duhovnije“.

Daljna še važnejša slavnost, s katero se je stoletnica proslavljala, je bila ob 9. uri slovesna sv. maša, katero so naš zasluženi gosp. župnik z lepim in z vzvišenim glasom peli in pri koji se je odlikoval tudi naš kot na deželi izvrsten organist g. L. Rozman, ki je jako nježno spremljal z orgljami sicer domače, vendar za naše kmete izvrstno in čvrsto petje naših bevških pevk.

Pa to ni bilo še vse. Pokazali so tudi naši mladi fantje, da imajo navdušenost do take reči, da nočejo pozabiti z lepa tega za vse važnega ter veselega praznika. Vsi enega duha ter v največi slogi so se zbrali ter napravili veselico. V ta namen dal jim je hišni posestnik gosp. Š. Petkovšek prostorno in primerno hišico kjer se je vršila v največem miru veselica.

Dasiravno se še v naši nikakor ne majhni soseski, kaj velicega na znanstvenem polji do sedaj ni doseglo, upam vendar kmalu kaj za narod naš slovenski zanimivega Vam, drage „Novice“, sporočiti.

Iz Ljubljane. — Vse dogodbe preteklega tedna so za Avstrijo in še posebno za nas Slovence malo pomenljive memo tega, kar je danes teden zvečer storila v Trstu tamošnja lahonska stranka. — Petarda na tržaškem „korso“ vržena v prve vrste dolge trume, katere so šle pod okna cesarjevega brata pokazat tam slovesno in očitno svoje avstrijsko domoljubje, ona petarda je glasen protest tržaških lahonov zoper tamošnje domoljubne svečanosti, zoper našo dinastijo in državo! — Na tem, da je tako, ne bo dvomil nihče, kdor ni slep in gluh za tržaške dogodbe preteklih 30 let, — ne bo dvomil nihče, kdor vidi vedenje lahonov v Trstu zdaj zadnji teden. Tudi iznenadila ta dogodba nas ni, ki tržaške dogodbe neposredno opazujemo in poznamo, vsaj lahonska stranka sama ne prikriva, kaj hoče; nenavzočnost 17 lahonskih mestnih odbornikov pri seji, v kateri se je sklenilo obžalovanje o tej dogodbi, tudi govori dosti glasno. — Kaj odgovorijo Slovenci na to lahonsko predrznost? Tržaški Slovenci uže so krepko odgovorili z besedo in djanjem: živila Avstrija! — Odgovor vseh Slovencev pa je uže zdavnej znan vladi, glasi se: dajte nam enakopravnost, dajte nam vsaj združeno nekdanjo Ilirijo! in konec bo „irredente“. — Ali bo vlada zdaj sprevidela, da je bilo dosedanje vladanje na Primorskem, posebno v Trstu in v Istriji, nepretrgana vrsta napak? Ali bo uže zavoljo državnega obstanka enkrat konec igranju z gadom?

— *Karol grof Hohenwart*, naš državni poslanec, prišel je preteklo soboto v Ljubljano ter je pri tukajšnji c. kr. deželni vladi slovesno prisegel kot vrhovni dedni pristolnik za Kranjsko in vindiško marko. — Znano je, da imajo ob cesarjevem prihodu v deželo častni dvorni poslovniki biti pri cesarjevem dvoru.

— (*Odborova seja kmetijske družbe*) bila je preteklo nedeljo 6. t. m. in obravnavali so se ti predmeti: Vsled sklepa zadnjega občnega zbora doposlalo se bo vsaki podružnici po več iztisov društvenega sklepa računov in proračuna. Sklep občnega zbora glede dež. postave za pogozdenje Krasa odda se nasvetovalcu g. gozdnemu nadzorniku V. Gol-u, da izdela načrt predloga za deželni odbor. — Sklepi gledé podpore za vipavsko sadjerejsko društvo in za sirarsko društvo na Nanosu rešeni so uže po dotičnih ministerskih naredbah, enako tudi sklep gledé tamošnjega podučevanja v sirarstvu. — Poročilo g. odbornika Vičelna o nakupu novega kovaškega orodja za kovaško šolo na Poljanah in opravičenje, da se je dotični proračun prekoračil za 24 gld. 79 kr., se odobri ter se plačilo nakaže, ob enem pa se sklene, ves inventar na podkovski šoli nemudoma pregledati ter potem podkovskemu učitelju v navzočnosti odborovi nadrobno izročiti ter inventar redno pregledovati. Šolarjem na Studencu, kateri so po poročilu tamošnjih učiteljev pokončali letos 1.394.587 različnih hroščev, privoli se nagrada 15 gld. — Dunajska „Frucht- und Mehl-Börse“ vabi k vdeleženju pri 10. mednarodnem žitnem trgu in ž njim združeni razstavi pridelkov in strojev za poljedelstvo in dotičnih industrij, — kar ima biti prve dni prihodnjega meseca (6. ali 7. sepetmbra). To vabilo poslalo se je podružnicam; ker pa ni pričakovati, da bi se naša dežela one razstave vdeležila, odpade tudi potreba voliti posebnega zastopnika, ter se sklene vabilcem to z zahvalo naznaniti. — Gospodu župniku Mesarju nakaže se po privoljenji ministerstva nagrada za nadzorovanje bohinjskih sirarskih družb in za podučevanje v sirarstvu. — Poljedelsko ministerstvo naznanja za konjerejski odsek, da se bo v kratkem nakupilo več Norfolških žebcev, katerih trije so namenjeni za Kranjsko. — Gosp. L. Robič preskrbel je za tržaško razstavo garniturо mlekarskega in sirarskega orodja, kakoršno od nekdaj rabijo v Dolini na Gorenjskem; — izreče se mu za to zahvala in se naroči še vse potrebno, da se to orodje okusno sestavljeno razloži. — Predlog odbornika g. Kastelica, naj bi se deželna postava v brambo koristnih tičev raztegnila tudi na „véliko cipo“, izroči se za zdaj strokovnjaku v pretres in poročanje. — Predsedniku sirarske družbe v Podhomu sklene se naznaniti, da se bo tje oddana podpora, oziroma zá njo kupljeni kotel, oddal nemudoma drugam, ker una družba po preteku več kot 2 let ni začela delati. — Prošnja čebelarskega društva za državno podporo se je vladi gorko priporočila. — Za novo osnovo kamniške podružnice naprosil se je tamošnji g. dekan Oblak, za novo osnovo planinske podružnice pa g. Adolf Obreza v Cirknici. — V družbo sprejme se trgovska firma „Johann Pollak“ v Novem mestu.

— (*Ženska v moški obleki.*) V Ljubljani bilo je zadnje dni veliko govorjenja o ženski, katera se je v moški obleki s Trsta pripeljala v Ljubljano ter so jo tukaj zaprli. Spravljali so jo v zvezo s petardo v Trstu vrženo, drugi so zopet trdili, da je v zvezi z „irredentovci“ in prišla v Ljubljano z namenom, umoriti tukajšnjo odlično osebo. Telegrami dunajskih časnikov prinašali so uže raznotere take mestne govorice. — Poizvedeli smo o tej dogodbi iz uradnih virov sledeče: Pripeljala se je omenjena ženska preteklo soboto zjutraj z mešancem v Ljubljano, in prijela jo je ljubljanska policija vsled opozorenja tržaškega na Štajarsko popotujočega stražnika. V policijski sobi koj se je izdala, da ni moški in našli so pri njej velik nov kuhinjski nož z rudečim trakom. Potem pripeljana na policijo izpovedala je, da ji je imé Ana Czaj, da je 22 let

stara, se živi od šivanja, njen oče, pék, da je bil poprej v Trstu zdaj je na Reki, ima tri brate, in da je iz Trsta zbežala pred moškim, ki se ji ponuja uže tri leta, pa ga ne mara in da je zato žugal umoriti jo; nož da je vzela seboj, da bi ga strašila ž njim, ako bi ji bil hotel braniti odhod. — Gledé uže omenjene tržaške petarde povedala je samo toliko, da je čula jo počiti ter šla potem na korso gledat, ker blizu tam stanuje. Na vprašanje v Trst do pondeljka ni bilo odgovora, v pondeljek pa je prišel telegrafični ukaz, Ano Czaj zapreti, ker je nekemu tamošnjemu zdravniku za zobe vkradla 400 gold. Vsled tega izročila se je tatica tukajšnji deželni sodniji, videti pa ni, da bi s tržaško petardo imela kaj dotike, akoravno še zmiraj zeló sumljivo ostane pri nji najdeni, brez držaja nad čevelj dolgi nož.

— (*Redek primerljej.*) Letos je v ljubljanski škofiji redek primerljej, da je več 50letnih zlatomašnikov, kakor novoposvečencev. Iz 4. leta gredó le 4 mašniki v duh. službo; zlato mašo pa obhaja 5 duhovnikov, in sicer 26. julija jo je obhajal preč. g. Jožef Skubic v Ribnici; 30. julija preč. g. Jurij Steurer; 6. avgusta preč. g. Janez Toman, kanonik v Moravčah; 15. avgusta jo bo obhajal preč. g. Janez Kovačič, dekan v Trebnjem; 3. septembra pa preč. g. Anton Smrekar v Kranji.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Presvitli cesar dal je ukaz do vojnega ministra, v katerem je določeno, kako in komu se ima z ozirom na zatiranje krivošjanskega in hercegovinskega upora všteti l. 1882. kot vojno leto. Časniki obširno poročajo o slavnostih, s katerimi na Ogerskem in Erdeljskem slavijo cesarjeviča Rudolfa in njegovo soprogo princesinjo Štefanijo. — Najbolj pa se je zadnje dni zanimalo vse časništvo tukajšnje za tržaske dogodbe, vsi jih ojstro obsojujejo, samo da levični skušajo krivdo obrniti na vlado Taaffe-ovo; tudi „Pester Lloyd“ je začel temu pritrkavati, rekši, da sedanja vlada različnim narodnostim preveč prostosti daje in da odtod izvira nezadovoljnost in veleizdajsko počenjanje Lahov v Trstu. — Odgovor na tako očitanje ni težak; grof Taaffe pustil je v Trstu svoji vladi nasprotnega ces. namestnika, kolikor je tedaj grof Taaffe kriv, da je Pretis tudi za čas njegovega vladanja nadaljeval na Primorskem s politiko Lahom preprijazno, Slovencem neprijazno, s takim vspehom, kakoršnega nam znači tržaška petarda, v toliko bi en del očitanja letel tudi na osebo Taaffe-ovo, nikakor pa ne na njegovo sistemo, katera se žalibog le prepočasi vpeljava v dejansko veljavo.

Iz Trsta. — Preteklo nedeljo bila je razstava uže zopet precéj dobro obiskana, ker je bilo v nji, razun abonentov, 3400 ljudi, došlo je tudi v ponedeljek zopet mnogo tujcev. — Morilcev, ki so petardo vrgli, še prej ko ne nimajo; navadno vsak tak hudodelnik uide brez kazni. Danes je tukaj govorica, da bi bili hudodelniki trije pomagači mesarja Paolina iz hiše št. 11 tik one s št. 9. — Petardo in 60 gold. plačila jim je neki dala oseba, katero še išejo; pri delitvi krvavega denarja, da so se razprli, in zato jih je eden deležnikov policiji izdal. — Koliko je resnice na tej govorici, danes ni moč ugibati, posebno verjetna se nam ne zdi.

Iz Carigrada. — Ruski zastopnik se zopet vdeležuje konference. Said paša je angleškemu zastopniku Lordu Dufferin-u obljubil, kakor pišejo „Times“, da turška vojska ne odide prej v Egipt, dokler se Turška z Angleško ne zedini; to se je zgodilo vsled žuganja Angleške, da hoče svojega zastopnika od konference poklicati, ako Turška ne proglasi Arabi-paše za upornika in ako ne sprejme po Angleški ponujanih pogojev za postopanje v Egiptu.

Iz Pariza. — Novo ministerstvo sostavljeno je tako-le: predsedstvo in vnanje zadeve Duclerc, notranje zadeve Fallières, pravosodstvo Devès, nauk Duvaux, finance Tirard, vojni general Billot, mornarstvo admiral Jaurequiberry, pošta in telegrafe Cochéry, poljedelstvo Mahy, trgovino Pierre Legrand.

Iz Aleksandrije. — Angleški vojaki imeli so uže hujšo prasko z Arabi-evimi vojaki, angleška poročila trdijo, da je nasprotnikov 2—300 mrtvih in ranjenih, tudi Angleži imajo nekaj mrtvih in 20 ranjenih.

Telegram od 7. t. m. naznanja: Vojska Arabi-paševa vtrjuje se med Monkir-Ramleh in zapadnim bregom sueškega kanala. Včeraj približal se je železniški vlak z Arabi-evimi vojaki postaji Milaha z namenom, železnico pokončati, angleški topovi pa so ga kmalu odgnali, da ni nič opravil.

XIII. izkaz doneskov

za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Gospod	Šrol Franc, župnik v Ljutomeri	5 gld.	— kr.	nabral in poslal g. J. Gomilšak v Ljutomeri.
„	Kukovec Janez v Ljutomeri	1 „	— „	
„	Jurkovič Davorin v Ljutomeri	1 „	— „	
„	Gomilšak Jože v Ljutomeri	1 „	— „	
„	Ivančič Jože v Ljutomeri	1 „	— „	
„	Kocbek Boštijan v Ljutomeri	1 „	— „	
„	Šlamberger Anton, c. k. notar v Ljutomeri	2 „	— „	
„	Fišer Ivan, notarski kandidat v Ljutomeri . . .	1 „	— „	
„	Mravljak Anton, odvetnik v Ljutomeri	2 „	— „	
„	Simonič Janko v Ljutomeri	2 „	— „	
„	Šoštarič Ferdo iz sv. Križa	1 „	— „	
„	dr. Lebar Josip iz sv. Križa	1 „	— „	
„	Pečnik Janez, župnik v Podgorjah na Koroškem . .	2 „	50 „	
„	Marinič Janez, župnik v Lipi na Koroškem . . .	2 „	— „	
„	Lesjak Valentin, župnik v Dvoru na Koroškem . . .	1 „	50 „	
	Skupaj	25 gld.	— kr.	
	K temu v zadnjem listu izkazanih	1278 „	— „	
	Skupaj do zdaj .	1303 gld.	— kr.	

Žitna cena

v Ljubljani 5. avgusta 1882.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 45 kr. — banaške 10 gold. 42 kr. — turšice 7 gold. — kr. — soršice 7 gold. 10 kr. — rži 5 gold. 53 kr. — ječmena 4 gold. 71 kr. — prosa 4 gold. 23 kr. — ajde 6 gold. 18 kr. — ovsa 3 gold. 74 kr. — Krompir 3 gold. 3 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzij Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.